

Konferencja
Rektorów
Akademickich
Szkół
Polskich

Przewodniczący:

prof. dr hab. inż. Arkadiusz Mężyk
Rektor
Politechniki Śląskiej
president@krasp.org.pl

Biuro KRASP:

Krakowskie Przedmieście 26/28
00-927 Warszawa
tel.: 22 55 20 352
fax: 22 55 21 567
biuro@krasp.org.pl

Warszawa, 27 września 2021 r.

KRASP/192/2021

Szanowny Pan
Dariusz Salamończyk
Zastępca Szefa Kancelarii Sejmu
ul. Wiejska 4/6/8
00-902 Warszawa

Szanowny Panie Ministrze,

w odpowiedzi na pismo nr SPS-WP.020.265.5.2021 z 23 sierpnia 2021 roku Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich przekazuje stanowisko, iż poselski projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu wsparcia idei Uniwersytetu Trzeciego Wieku w obecnej formie nie nadaje się do wdrożenia i wymaga dalszych prac legislacyjnych, szczególną uwagę zwracamy na zapisy mogące naruszać autonomię uczelni.

W załączeniu przesyłamy opinie dwóch komisji KRASP.

Z wyrazami szacunku

Prof. dr hab. inż. Arkadiusz Mężyk
Przewodniczący KRASP

Komisja ds. Organizacyjnych i Legislacyjnych
Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich

KOiL-39/2021

Pan
Prof. dr hab. inż. Arkadiusz Mężyk
Przewodniczący KRASP

w imieniu Komisji ds. Organizacyjnych i Legislacyjnych KRASP uprzejmie przekazuję stanowisko w sprawie poselskiego projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu wsparcia idei Uniwersytetu Trzeciego Wieku.

Uniwersytety Trzeciego Wieku są ważną i liczną grupą podmiotów, które prowadzą działalność edukacyjną, integracyjną i aktywizacyjną osób starszych mającą na celu poprawę jakości ich życia oraz zwiększenie ich uczestnictwa w życiu społecznym. Kilkaset organizacji prowadzących taką działalność jest dowodem na potrzebę ich działania, a jednocześnie na brak potrzeby wprowadzania nowej regulacji prawnej, która wydaje się w tym przypadku nadmiarowa. Należy także zwrócić uwagę, że zobowiązanie podstawowego podmiotu systemu szkolnictwa wyższego i nauki, jakim są uczelnie, de facto obligatoryjnego zawierania umów z jednostkami samorządu terytorialnego, Uniwersytetami Trzeciego wieku oraz bliżej nieokreślonymi organizacjami pozarządowymi jest niczym nieuzasadnionym naruszeniem autonomii uczelni. Podobnie należy zauważyć możliwość naruszenia samodzielności jednostek samorządu terytorialnego, a w szczególności powiatów i miast na prawach powiatów, na które projekt nakłada nowe obligatoryjne zadania. Jeżeli istotą projektu jest rzeczywiście wspieranie działalności Uniwersytetów Trzeciego Wieku, to zasadnym jest ograniczenie przedmiotu projektu ustawy do określenia zasad ich wsparcia finansowego.

Toruń, 27 września 2021 r.

Przewodniczący Komisji

Prof. dr hab. Andrzej Sokala

Opinia
Komisji ds. Kształcenia
Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich
dotycząca poselskiego projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw
w celu wsparcia idei Uniwersytetu Trzeciego Wieku
(projekt przekazany przez Kancelarię Sejmu pismem z dnia 23 sierpnia 2021 r.)

Uwagi ogólne

Przedłożony projekt ustawy oparty jest w części na słusznych założeniach. W szczególności:

- zakłada ścisłą współpracę uczelni z jednostkami samorządu terytorialnego i organizacjami pozarządowymi; istotne jest zwłaszcza włączenie organizacji pozarządowych, które są merytorycznie przygotowane do współpracy z seniorami i posiadają w tym zakresie doświadczenie;
- zakłada finansowanie działalności dydaktycznej Uniwersytetów Trzeciego Wieku (UTW) z budżetu państwa, w części dysponowanej przez ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego i nauki; umożliwi to obniżenie wysokości opłat wnoszonych przez seniorów, a tym samym oferta będzie bardziej dostępna dla osób z niższymi dochodami.

Zaproponowane w projekcie rozwiązania mają jednak wiele wad.

1. Ustawa narzuca jeden typ organizacyjny – UTW działające na podstawie porozumienia trzech podmiotów (uczelnia, administracja, NGO) lub dwóch podmiotów (uczelnia, administracja), w którym to porozumieniu rolę wiodącą ma starosta. Wprowadzenie takiego rozwiązania oznacza likwidację lub przekształcenie większości funkcjonujących obecnie UTW, rozproszenie słuchaczy i utratę aktywistów. W szczególności musiałyby ulec likwidacji lub zmianie uczelniane struktury UTW.
2. Według projektu starosta koordynuje prace UTW i zapewnia mu obsługę administracyjną i organizacyjną. Nie wiadomo, czy projekt dopuszcza istnienie więcej niż jednego UTW w powiecie i co oznacza „koordynuje”, zwłaszcza że projekt przenosi przynajmniej część spraw UTW do Urzędu Powiatowego. Czy dotyczy to nadzoru nad programem, nad finansami? Trudno wyobrazić sobie sposób finansowania zadań uczelni związanych z prowadzeniem zajęć w UTW w sytuacji, gdy jego prace koordynuje właściwy starosta.
3. Projekt dotyczy tylko jednej formy działania UTW, a mianowicie zajęć typu dydaktycznego, realizowanych przez pracowników i doktorantów uczelni. Z projektu nie wynika, czy jest to jedyna możliwa forma aktywności UTW, a jeżeli byłyby inne formy działania, to jak miałyby być one finansowane.
4. Przyjęcie projektowanych regulacji ograniczałoby autonomię uczelni. Przekazanie uprawnień władczych w ręce starosty pozostaje w sprzeczności z zapisem art. 9 ust. 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.
5. Planowana kwota 2 mld zł rocznie przeznaczona dla uczelni na realizację zajęć na UTW (punkt 4 Uzasadnienia) jest kwotą ogromną i oznacza 2 miliony zł na zajęcia dla każdego z 1000 UTW (obecnie jest ich ok. 820), czyli ok. 13 000 godzin zajęć w roku w jednym UTW. Nie widać uzasadnienia tej wielkości finansowania. Aktywne UTW działające w ramach największych polskich uczelni wydają obecnie na zajęcia kwoty nieprzekraczające 1 miliona zł.

Uwagi szczegółowe

1. Art. 1 projektu

Dodawany Art. 164a ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce:

1. Uczelnia współpracuje z samorządem i NGO w zakresie organizacji zajęć UTW.
2. Prace UTW koordynuje właściwy starosta, chyba że umowa stanowi inaczej.

Dodawany Art. 164b ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce:

1. Uczelnia zawiera umowę w zakresie prowadzenia zajęć na UTW.
2. Umowa określa zakres działalności, podział zadań i sposób finansowania UTW.

Komentarz:

Przepisy projektu można rozumieć tak, że jako standard przyjmuje się, że starosta organizuje powiatowy UTW i zawiera umowę z uczelnią i ewentualnie NGO w zakresie organizacji zajęć tego UTW. Umowa ta przesądza o typie aktywności UTW i o tym, kto ma realizować jakie zadania. Projekt nie przewiduje zajęć organizowanych przez sam UTW. Umowa ta usztywnia możliwości pracy i w praktyce pozbawia wpływu na działanie UTW jego słuchaczy i aktywistów. Starosta (upoważniony pracownik administracji) nie ma kwalifikacji do decydowania o sposobie działania UTW. Wiele cennych działań powstaje z inicjatywy słuchaczy i muszą być wdrażane szybko, jeśli mają być w ogóle realizowane, a wg projektu wymagałyby to zmiany umowy, chyba że będzie ona bardzo ogólnikowa, ale wtedy trudno decydować o finansowaniu. Przepis pozwala na wyznaczenie na „koordynatora” innej strony umowy niż starosta, np. uczelnię albo NGO, ale i tak ogranicza to swobodę działania słuchaczy i kierownictwa samego UTW.

Dodawany Art. 164c Ustawy Prawo o SWiN:

1. Zajęcia, organizowane na podstawie umowy, mogą być prowadzone przez nauczycieli akademickich lub doktorantów.
2. Zajęcia te dolicza się do pensum w wymiarze do 60 godzin.

Komentarz:

Jeśli zrozumieć to w ten sposób, że UTW prowadzi wiele różnych zajęć, w tym niektóre objęte umową, to sprawa jest jasna. Jeśli jednak ta regulacja stanowi, że UTW nie będzie mógł zatrudniać do zajęć emerytów, pracowników innych uczelni czy „ciekawych osób” spoza uczelni, co dziś stanowi bardzo istotny element działalności UTW, to stanowi to istotne ograniczenie.

2. Art. 3 projektu

1. Powiat we współpracy z uczelnią organizuje UTW.
2. Powiat koordynuje prace UTW, zapewnia obsługę administracyjną i organizacyjną UTW.
3. Powiat współpracuje z uczelnią i innymi podmiotami na podstawie umowy.

Komentarz:

Tu już postanowienia są jednoznaczne. UTW organizuje, koordynuje prace i obsługuje powiat. Sformułowanie sugerują, że jest to obowiązek powiatu, a nie możliwość.

3. Art. 5 projektu

UTW już istniejące w formie stowarzyszeń lub jednostek uczelni mogą funkcjonować w obecnej formie do 5 lat.

Komentarz:

Wiele UTW ma obecnie inną formę, np. działają w ramach innych jednostek administracyjnych. Czy ich ustawa nie dotyczy, czy ulegają likwidacji natychmiast?

Podsumowanie

W Polsce działa kilkaset Uniwersytetów Trzeciego Wieku. Powinniśmy ochraniać tę działalność i zrobić wszystko, by nie zniweczyć dotychczasowych osiągnięć UTW nieprzemyślanymi regulacjami prawnymi.

Pomysł, by nakładać na uczelnie obowiązek współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego przy organizacji zajęć UTW jest prostą drogą do zaprzepaszczenia idei UTW. Istnieją dowody takiego zagrożenia: ogłaszane projekty finansowania UTW z funduszy europejskich warunkowane uzyskaniem porozumień z jednostkami samorządowymi lub organizacjami pozarządowymi w wielu przypadkach zakończyły się fiaskiem.

Inne przepisy projektu prowadzą wprost do likwidacji ogromnej liczby UTW, działających dziś w różnych formach i zrzeszających setki aktywnych organizatorów, na rzecz jednej formy działania podporządkowanej władzy administracyjnej. Analiza przedłożonych propozycji wskazuje na niedostatki wiedzy autorów o organizacji i funkcjonowaniu obecnie istniejących UTW.

Projekt nie był konsultowany społecznie, w szczególności nie był znany wielu najbardziej aktywnym Uniwersytetom Trzeciego Wieku (UTW) ani organizacjom je zrzeszającym. Informacje docierające z wielu UTW i ich stowarzyszeń wskazują na bardzo zły odbiór projektu.

Oceniamy, że projekt w obecnej formie nie nadaje się do wdrożenia. Proponujemy namysł i pracę koncepcyjną.